

KONFERENCE SLEZSKÉ DNY PREVENTIVNÍ MEDICÍNY 2019

Úvod

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje (KHS MSK) se sídlem v Ostravě ve spolupráci s Fakultní nemocnicí Ostrava ve dnech 20. – 22. března 2019 uspořádala 19. ročník konference s mezinárodní účastí Slezské dny preventivní medicíny. Záštitu nad konferencí, která byla zařazena do systému celoživotního vzdělávání ve zdravotnictví, převzali hlavní hygienička ČR, hejtman MSK a Česká lékařská komora. V průběhu slavnostního zahájení přivítala MUDr. Helena Šebáková, ředitelka Krajské hygienické stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě, ministra zdravotnictví ČR Mgr. et Mgr. Adama Vojtěcha, který vyjádřil pozitivní přístup k plnění akčních plánů Zdraví 2020, nastínil strategický rámec ministerstva zdravotnictví na roky 2020–2030 i záměr vytvořit Národní zdravotnický informační portál (NZIP), který by významně přispěl ke zvýšení zdravotní gramotnosti občanů. Pan ministr rovněž ocenil práci hygienické služby a vyslovil podporu k udržení jejích kompetencí. Pozvání přijali také náměstkyně ministra zdravotnictví MUDr. Alena Šteflová, Ph.D., MPH, vedoucí kabinetu ministra zdravotnictví Mgr. Petr Jarema, hlavní hygienik Slovenska Mgr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, Ph.D., MPH, zástupce hlavního hygienika Polska dr. Grzegorz Hudzik, ředitel Státního zdravot-

ního ústavu MUDr. Pavel Březovský, MBA a další významné osobnosti.

Zdraví 2020

V areálu horského hotelu Sepetná v Ostravici se začal odvíjet první konferenční den na téma Strategie Zdraví 2020, věnovaný jednotlivým akčním plánům a jejich uskutečňování na území ČR. Úvodní přednáška patřila MUDr. Aleně Šteflové, Ph.D., MPH, která podala informace o aktuálních ukazatelích zdravotního stavu obyvatel ČR, o revitalizaci Strategie Zdraví 2020. Vyslovila potřebu zvýšení zdravotní gramotnosti prostřednictvím nově zřízeného portálu NZIP, kde budou prezentovány informace založené na důkazech, garantované ministerstvem zdravotnictví. Prof. MUDr. Zuzana Derflerová Brázdová, DrSc. (LF MU, Brno) vysvětlila současný stav výživových doporučení pro Českou republiku. Výživová doporučení by měla být založena na vědeckých poznatcích, ale zároveň by měla odrážet místní zvyklosti, být srozumitelná, zapamatovatelná a měla by vést ke skutečné změně v chování.

Na snižování zdravotních rizik v životním a pracovním prostředí se zaměřila MUDr. Helena Kazmarová (SZÚ, Praha). Zmínila cíle akčního plánu č. 5 Strate-

gie Zdraví 2020, zejména identifikace zdravotních rizik nových technologií a výrobků z recyklátů, posílení národního systému monitorování expozic chemickým látkám ze životního prostředí a dovybavení laboratoří fyziologie práce.

Následovala závažná problematika zvládání infekčních onemocnění. MUDr. Barbora Macková (SZÚ, Praha) zdůraznila nezbytnost realizace opatření ke zvládání stávajících, nových i nově se objevujících infekcí. Tato opatření jsou obsažena v Akčním plánu 6 b, který mimo jiné zahrnuje vytvoření funkční sítě infekčních oddělení, epidemiologických a mikrobiologických pracovišť, omezení výskytu a důsledků antimikrobiální rezistence a infekcí spojených s poskytováním zdravotní péče, realizaci národního programu řešení problematiky HIV a přípravu národního programu chronické virové hepatitidy C.

Blok uzavřela MUDr. Helena Šebáková, která dokumentovala aktivní zapojení hygienické služby do programu Zdraví 2020 na regionální úrovni. Mezi takové činnosti patří například podpora zdravé výživy a pohybové aktivity formou edukačních projektů pro děti mateřských a základních škol, vzdělávací akce pro různé skupiny pracovníků ve zdravotnictví, stravovacích službách, provozovnách péče o tělo, a přednášky o zdravé výživě seniorů. KHS MSK každoročně vydává ročenku a zpravodaj o své činnosti, které slouží jako podklady pro tvorbu zdravotní politiky v regionu.

Infekční epidemiologie

Sekci věnovanou infekčním nemocem zahájil MUDr. Vladimír Příkazský, CSc. (SZÚ, Praha) přednáškou zacílenou na neoddelitelnost přístupu medicíny založené na důkazech a funkcí surveillance. Další sdělení obsahovala velmi přehledně sestavené postupy při šetření epidemií i konkrétní kazuistiky zaměřené na případy stafylokokové enterotoxikózy, salmonelózy a infekce Shiga toxin – produkujícími *E.coli*. Doc. MVDr. Renata Karpíšková, Ph.D. (VÚVeL Brno) informovala o využití molekulárně biologických metod při odhalování epidemií listerióz a MUDr. Barbora Macková (SZÚ, Praha) se zabývala problémem antimikrobiální rezistence a zdůraznila priority Národního antibiotického programu, zejména zlepšení informovanosti o stavu antibiotické rezistence a spotřeby antibiotik v ČR a potřebu kontroly a prevence ATB rezistence. Následující prezentace se týkaly léčby pacientů s hepatitidou C přímo působícími antiviroty (doc. MUDr. Luděk Rožnovský, FN Ostrava) a role očkování proti chřipce v prevenci srdečního infarktu (MUDr. Jan Kynčl, Ph.D., SZÚ, Praha). Blok infekční epidemiologie byl ukončen zajímavými přednáškami na téma pertuse, tularémie a stále aktuálních mykobakteriálních onemocnění.

Posterová sekce

Úvod druhého konferenčního dne patřil posterové sekci, kde autoři 20 posterů referovali o výsledcích výzkumu a studií v oblasti infekční epidemiologie, včetně profesionálních infekcí u zdravotníků, o výskytu kardiovaskulárních a respiračních onemocnění v Ostravě, o strategických hlukových mapách a expozici hluku

v pracovním prostředí Moravskoslezského a Jihomoravského kraje. Další krátké prezentace byly věnovány nemocem z povolání v MSK, nebezpečným výrobkům a preventivním programům pro děti v MSK.

Pitná voda

Ing. Jiří Komínek, ředitel Ostravského oblastního vodovodu (SmVaK Ostrava, a.s.) uvedl krizové situace při zásobování obyvatelstva pitnou vodou a jejich řešení. Z pohledu ohrožení výroby a distribuce pitné vody byla zmíněna tři zásadní rizika – výpadek dodávky elektrické energie (blackout), havárie na centrálním zdroji a hydrologické sucho. Pro případ těchto situací jsou zpracovány řídicí dokumenty a připraveno příslušné technické vybavení (stacionární dieslové agregáty, mobilní elektrocentrály, vlastní čerpací stanice pohonných hmot se stálou provozní rezervou, možnosti propojení na jiný zdroj).

Ing. Petr Ostrák ze společnosti Ostravské vodárny a kanalizace, a.s., prezentoval systém dálkového odečtu vodoměrů (tzv. smart metering – chytré měření), který mimo jiné rozšiřuje možnosti dohledávání poruch. Ing. Jana Loosová, Ph.D. a MUDr. Jana Prattingerová (KHS Liberec) předaly své zkušenosti získané v souvislosti s epidemií akutní gastroenteritidy, kdy se jako vehikulum nákazy pravděpodobně uplatnila kontaminovaná pitná voda. Při řešení byly využity geografické informační systémy a práce statistika. K dalším zajímavým sdělením patřilo sledování kvality vody v akumulčních nádržích lodních dopravních prostředků (Ing. Pavel Šebák, HS hl. m. Prahy). Závěrečná přednáška JUDr. Ivo Krýsy, Ph.D., LL.M. (HS hl. m. Prahy) byla věnována postřehům z kontrolní činnosti v oblasti vody.

Zdraví a životní prostředí

Soubor prezentací v oblasti životního prostředí byl zaměřen na zkoumání vlivu různé úrovně znečištění ovzduší na genové a epigenetické změny u novorozenců, postupy sanace ostravských lagun a jejich dopad na kvalitu ovzduší nebo na ověřování výskytu metamfetaminu ve vnitřním prostředí jedné ze ZŠ a MŠ v Praze. RNDr. Bohumil Kotlík, Ph.D. (SZÚ, Praha) otevřel diskusi na téma senzorových čidel používaných ke sledování kvality vnitřního prostředí například ve školách. Vzhledem k tomu, že neexistují obecně platné požadavky na kvalitu měření, získané výsledky nelze považovat za reprezentativní. Vzniká tedy otázka, jak pro tato orientační měření stanovit jednotná pravidla. Závažnou problematikou provozování solárií na Slovensku se zabývala RNDr. Oľga Mikláňková (ÚVZ SR, Bratislava), která zmínila časté překračování limitní hodnoty UV záření. Cílem orgánů veřejného zdravotnictví Slovenské republiky je regulovat expozici UV záření v soláriích a iniciovat změny v legislativě.

Pracovní prostředí

Do oblasti pracovního prostředí přenesl posluchače doc. MUDr. Evžen Hrnčíř, CSc., MBA (UK, Praha). Pozornost věnoval příčinám vzniku chronické formy hor-

ské nemoci a rizikům plynoucím z pobytu ve vyšších nadmořských výškách u osob trpících srdečním onemocněním, zejména ischemickou chorobou srdeční. MUDr. Michael Vít, Ph.D. (SZÚ, Praha) zacílil svoji prezentaci na fyzikální, chemická a biologická pracovní rizika v zemědělství. Velmi aktuálním současným problémem je vzrůstající množství nanostrukturovaných materiálů, vyráběných buď cíleně, nebo vznikajících jako vedlejší produkt. Ing. Lenka Schreiberová (VŠB – TU Ostrava) v této souvislosti představila projekt „Hodnocení nebezpečnosti nanočástic na pracovištích a možnosti jejich prevence“. V dalších přednáškách se autoři zaměřili na nezbytnost úprav metodického návodu k zajištění jednotného postupu při ověřování podmínek nemocí z povolání a změny legislativy v oblasti fyziologie práce. Kolegyně z Regionálního úřadu veřejného zdravotnictví v Martine poskytly informace o nemocech z povolání šetřených v souvislosti s expozicí fyzické zátěží v letech 1998–2018 v regionu Turiec a o hodnocení fyzické zátěže u profese pedikérka.

Bezpečnost potravin a PBU

MUDr. Pavla Svrčinová (HS hl. m. Prahy) uvedla srovnání oficiálních systémů kontroly bezpečnosti potravin v členských státech EU. Česká republika patří v celkovém hodnocení mezi státy s dobře zavedeným a fungujícím systémem. Obsahem přednášek Ing. Jitky Sosnovcové (SZÚ, Praha) byla rizika z migrace NIAS z obalů pro potraviny (látky nezáměrně přidané do výrobků, např. maziva, biocidy, PAA, těžké kovy) a aktuální problematika bioplastů, recyklovaných a přírodních materiálů při výrobě předmětů pro styk s potravinami a s tím spojená rizika. Příkladem je bambusové nádobí, kde jako pojivo byla použita melamin-formaldehydová pryskyřice. Výsledky laboratorního vyšetření prokázaly vyšší hodnoty migrace formaldehydu a melaminu oproti tradičnímu plastu. Ing. Pavel Zíkl (HS hl. m. Prahy) upozornil na obsah azbestu v některých kosmetických přípravcích.

Různé

V úvodu vystoupil MUDr. Kräuff Rainer Schwanhaeuser Wulff, MBA, Ph.D., MA, Ph.D. (LF MU, Brno), který poukázal na nové technické možnosti neetických metod používaných studenty vysokých škol u ústních i písemných zkoušek. Dále byly do tohoto souboru zařazeny informace o projektu Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením a o screeningových programech prevence zhoubných novotvarů. Velice zajímavé byly výsledky studie zaměřené na vyhodnocení znalostí studentů základních a středních škol o problematice HIV/AIDS a informace o průběhu evropského testovacího týdne na HIV. Následně byl představen interaktivní projekt Hrou proti AIDS, kte-

rý vznikl v roce 1999 a má prokazatelný vliv na zlepšení znalostí o problematice HIV a ostatních pohlavně přenosných infekcí. Tématika HIV zazněla i v posledním sdělení PhDr. Hany Malinové, CSc. (Rozkoš bez rizika, Praha) s názvem Jak velké riziko má rozkoš...

Výživa a zdraví

S intervenčním projektem: Když čteš, možná neztloustneš, aneb naučme se rozumět označování potravin, vystoupila MVDr. Halina Matějová (LF MU, Brno). Předmětem dalšího sdělení bylo sledování obsahu soli a tuku v pokrmech z fast foodů (Mgr. Lucie Mandelová, Ph.D., SZÚ – CZVP Brno). Výsledky ukazují, že pokrmy rychlého občerstvení významně přispívají ke zvýšenému příjmu soli a tuku, jejichž nadměrný přívod je spojován se zvýšeným rizikem vzniku kardiovaskulárních nemocí, obezity a diabetes mellitus II. typu. Z těchto důvodů je potřebné a žádoucí reformulovat stávající produkty, případně zavádět nové s nižším obsahem soli a tuku. Ing. Roman Letošník (KHS MSK, Ostrava) přidal informace o obsahu soli, který byl na území Moravskoslezského kraje sledován v pečivu a pokrmech školního a závodního stravování. I v těchto případech bylo konstatováno několikanásobné překračování doporučené dávky soli. Navazující přednášky Mgr. Kateřiny Hortové a Mgr. Svatavy Bishofové (SZÚ – CZVP Brno) se týkaly hodnocení nutriční adekvátnosti školních obědů z hlediska obsahu energie, makroživin, minerálních látek a kontaminantů ve školních obědech. Ze zajímavých výsledků lze zmínit například vyšší obsah bílkovin ve všech školních jídelnách, vyšší přívod sodíku/soli; jako deficitní se v obědech ukázalo železo a vápník. O projektu Zdravá školní jídelna pohovořila Mgr. Alexandra Košťálová (SZÚ, Praha).

Poslední přednáška konference zapůsobila na posluchače z jiného úhlu. Paní Milena Steinmasslová velmi zajímavým způsobem pohovořila o významu řeči těla, o způsobech komunikace a argumentace v různých životních situacích.

Závěr

Letošní 19. ročník konference zůstal opět věrný svému záměru prezentovat jednotlivá témata z pohledu různých odborníků, včetně mladé generace, a vytvořit půdu pro diskusi nad důležitými otázkami v oblasti ochrany veřejného zdraví. Počet účastníků přesáhl 260 a zaznělo více než 50 sdělení. K pohodě přispěla příjemná atmosféra Hotelu Sepetná, krásná jarní příroda i společenský večer ve stylu ABBA. Děkujeme všem, kdo této akci každoročně prokazují přízeň, a těšíme se na další setkání.

Za organizační tým MVDr. Renáta Brablcová